

Проект "Класна школа" реалізується польською неурядовою організацією "Центр Громадянської Освіти" у партнерстві із Всеукраїнською Асоціацією Викладачів Історії та Суспільних Дисциплін «Нова Доба» та співфінансується Фондом «Освіта для Демократії» в рамках програми РІТА – Зміни в регіоні Польсько-Американського Фонду Свободи.

„Класна школа” в Україні!

Чому? Як? Для чого?

Після 13 років існування „Класної школи” в Польщі ми пропонуємо провести аналогічну акцію в Україні. Ми вважаємо, що цей досвід може бути корисним для наших сусідів, незважаючи на всі відмінності між вступом в Європейський Союз політично стабільної Польщі та драматичним досвідом України, яка бореться за незалежність.

Ми пропонуємо формулу відкритого пілотного етапу, під час якого разом зможемо перевірити, які елементи „Класної школи” варто використовувати, а які ні, що додати й т.д. Зрештою, це наші українські партнери у співпраці зі школами, які беруть участь у першому етапі, будуть визначати цілі та способи їх досягнення.

Так було в Польщі: шість засад.

„Класна школа” народилася в 2002 році. У неї було двоє батьків: Центр громадянської освіти— фундація з великим досвідом у роботі з учителями/-ками та „Газета Виборча” — найважливіша польська щоденна газета, що має великий вплив на громадську думку та відома своєю соціальною діяльністю. Діючи на користь початкових шкіл, гімназій та середніх шкіл, ми ставимо перед собою амбітну мету: школи повинні краще і більш ефективно навчати, допомагати розуміти сучасний світ усім без винятку учням та ученицям (за відомим американським гаслом „no child left behind”). Підвищенню рівня навчання та рівних можливостей для здобуття освіти також повинна служити зміна шкільної культури, в якій нудьга і гноблення поступають доброті та розвитку особистості учнів. Це все з сильним акцентом на спільну працю (також вчителів!) та на „соціалізацію” школи, її участь у суспільному житті від „малої Батьківщини” до глобальних питань.

Починаючи акцію ми визначили шість засад „Класної школи”. Вона:

1. добре навчає кожного учня,
2. справедливо оцінює,
3. вчить мислити й розуміти світ,
4. навчає чутливості та співпраці на основі взаємної довіри і розуміння,
5. допомагає повірити в себе, створює хорошу атмосферу,
6. готує до майбутнього.

У наступних етапах акцій ми змінювали акценти - зосереджувались на роботі з вчителями („Класний вчитель/-ка”), ситуації учнів („Класний учень”), або заохочували до розвитку конкретних вмінь („Lego, cogito, ago”, „Читання та відкривання”), а також до творчого використання нових технологій („Класна школа 2.0”).

Але за цим всім постійно стояло одне і те ж саме бачення мудрої, соціальної, демократичної школи, приязної до учнів, вчителів та батьків. Це бачення стало ще більш значущим у зв'язку зі змінами в польській освіті: введенням трирічної гімназії, системи зовнішніх іспитів (наприкінці початкової школи, гімназії та середньої школи), нової основи навчального плану, все більшого відсотка учнів та учениць у середніх загальноосвітніх школах та у сфері вищої освіти.

Ми відзначили неочікуване зростання результатів підлітків в міжнародних дослідженнях вмінь (наприклад, PISA). Польща отримала навіть репутацію світового відмінника. Одночасно помічено недоліки системи: надмірне акцентування на суперництві та індивідуальних

Проект "Класна школа" реалізується польською неурядовою організацією "Центр Громадянської Освіти" у партнерстві із Всеукраїнською Асоціацією Викладачів Історії та Суспільних Дисциплін «Нова Доба» та співфінансується Фондом «Освіта для Демократії» в рамках програми РІТА – Зміни в регіоні Польсько-Американського Фонду Свободи.

досягненнях учнів та учениць, низький рівень співпраці та включення в суспільне життя, зосередження на тестових екзаменах, що викликало свого роду стиснення освіти, надлишок стресу і зусиль, а також звичайну нудьгу.

Завдання для шкіл

Оголошуючи наступні етапи "Класної школи" ми запропонували школам завдання до вибору, які відповідали цілям програми.

Наприклад одним із шести завдань, яке відповідало цілі І засади в 2002 році, було завдання „Як виховувати людей із пристрастю?”. Вчителі/-ки розглядали питання, як розбудити зацікавлення серед учнів, починаючи з досвіду власних професійних пристрастей. Вони обговорювали тему, як проводити уроки, щоб показати учням, що їх предмет є цікавим, як розпізнати пристрасті молодих людей і використовувати їх (наприклад, учениця - експерт з рок-музики вчила на уроці англійської мови тексти пісень). Вчителі провели опитування серед учнів про те, в яких позакласних заняттях вони хотіли б брати участь, та створили пропозицію таких занять або рекомендували онлайн-класи чи уроки в інших установах наприклад, в будинку культури.

Засаді III відповідало завдання „Фестиваль науки”, який школи проводили під девізом „Зрозуміти світ”. Вчителі допомагали учням представити досягнення сучасної науки (наприклад, „Що ще ми не знаємо про Всесвіт?”, „Клонування - це добре чи погано”). Учні могли також похвалитися самостійно проведеними дослідницькими проектами („Міський парк як екосистема”), показати навчальні вистави, наприклад, на історичні теми („Експедиція Христофора Колумба”), тощо.

У цьому фестивалі, де поєднано освіту та добру забаву, брали участь сім'ї учнів, учні з інших шкіл, представники місцевого суспільства (повний список 30 завдань знаходиться в окремому тексті). У програмі „Класна школа в Україні”, без сумніву можна буде використати різні завдання, розроблені під час польських акцій.

„Класна школа” у Польщі - крок за кроком.

Школа вибирала свій власний набір завдань (від двох до шести на рік), реалізувала їх під керівництвом модераторів, а потім в електронному вигляді надсилала нам їх опис. Експерти „зараховували” школам чергові завдання, іноді просили внести зміни або доповнення, поки школа не заслужила на звання та диплом „Класної школи” (або на більш конкретні звання/дипломи). Багато зі шкіл пишається цим званням навіть через багато років після закінчення програми.

Школу до акції завжди формально зголошував директор/-ка школи який/-а в польській системі муніципальної школи має сильну позицію але, як правило, ініціатива участі виходила від вчителів, а іноді й батьків або учнів.

Очевидно, що чим більше вчителів/-ок від школи бере участь в акції, тим краще. Як мінімум, ми визначили участь у акції директора і трьох вчителів/-ок, при чому один із них брав на себе роль координатора програми та відповідав за співпрацю всієї команди. Ця група може (і повинна) збільшуватися протягом року.

У наступних етапах програми ми дізналися, що ключем до успіху є залучення не тільки вчителів/-ок, а й учнів/учениць та, що набагато складніше, батьків. Виправдали себе заходи, в які значною мірою була залучена школа громада, наприклад, створення шкільних кодексів (у програмі „Класна школа 2.0”), проведення дебатів, спілкування з використанням нових технологій (наприклад, учнівські блоги) і праця в команді (особливо використовуючи метод проекту). Так в загальному виглядає наше ноу-хау.

Проект "Класна школа" реалізується польською неурядовою організацією "Центр Громадянської Освіти" у партнерстві із Всеукраїнською Асоціацією Викладачів Історії та Суспільних Дисциплін «Нова Доба» та співфінансується Фондом «Освіта для Демократії» в рамках програми РІТА – Зміни в регіоні Польсько-Американського Фонду Свободи.

Класна школа — осінній пілотний проект в українських школах

В Україні ми починаємо з пілотного проекту, який є модифікованою і спрощеною формою попереднього проекту. Після обговорення з українськими партнерами, і особливо після зустрічей у школах, ми спільно вирішили спочатку наголосити на тому, **як за допомогою нових технологій можна реалізувати шість принципів Класної Школи — у навчанні, вивченні та комунікації у школі**. Такий підхід із точки зору вчителів має допомогти молоді ефективно й розумно використовувати комп'ютери, мобільні пристрої, а також навчальні матеріали і мобільні програми, доступні в інтернеті. Нові технології дають можливість використовувати вміння і пристрасть учнів. Завдяки цьому цей короткий час, який є в нашому розпорядженні, можна повністю присвятити конкретним і новаторським рішенням.

Основним результатом роботи шкільної громади в ході демократичного процесу за участі вчителів, учнів та батьків, стане розробка збірки власних правил та (можливо) рекомендації щодо використання у школі інформаційно-комунікативних технологій.

Етапи роботи у школах

1. Створення та ведення блогу.

Під час конференції відкриття програми 15 вересня 2015 у кожній школі буде створено блог. Блоги вестимуться протягом усього часу програми. Це основний інструмент спілкування у програмі: блог буде платформою, на якій школи повідомлятимуть про хід реалізації проекту, документуватимуть свою роботу, а також ділитимуться думками. Ми заохочуємо представників шкіл стежити за блогами інших шкіл, коментувати та вчитися одне в одного. Завдяки блогам польські фахівці-педагоги будуть зв'язуватися з українськими колегами, підтримувати реалізацію програми, обмінюватися ідеями та досвідом.

2. Педагогічні ради

Після конференції відкриття педагогічний колектив (повний або у складі, який братиме участь у програмі) зустрічається, щоб запланувати свою роботу за програмою: визначити основні цілі школи, поділити завдання та затвердити графік.

3. Дебати у класах

Це перший етап роботи над Кодексом Школи, у якому задіяні учні. Разом з учителями учні знайомляться з програмою та її метою, обговорюють у класах свої пропозиції до Кодексу, які будуть представлені як голос усього класу під час шкільних дебатів.

4. Шкільні дебати про Шкільний Кодекс

Кодекс, який буде підготований протягом дебатів, повинен враховувати принципи Класної Школи в питаннях використання нових технологій, але може зосереджуватися на правилах, яке школа визнає особливо важливими, а також доповнюватися іншими засадами. Кодекс повинен бути сформульований зрозумілою для всіх членів шкільної громади мовою. Повинен мати форму пунктів, найкраще з формулюваннями від першої особи множини та використовувати фрази на кшталт: "У нашій школі ми докладаємо зусиль, дбаємо, не можна, кожен має право, обов'язкові принципи — це ....".

Текст Кодексу (після затвердження педагогічним колективом) повинен висіти на видному місці у школі. Також Кодекс слід розмістити на веб-сайті школи (якщо він є), для забезпечення зручного доступу родин до нього.

Проект "Класна школа" реалізується польською неурядовою організацією "Центр Громадянської Освіти" у партнерстві із Всеукраїнською Асоціацією Викладачів Історії та Суспільних Дисциплін «Нова Доба» та співфінансується Фондом «Освіта для Демократії» в рамках програми РІТА – Зміни в регіоні Польсько-Американського Фонду Свободи.

Слід потурбуватися про те, щоб батьки знали про зміни, що запроваджуються у школі: Під час батьківських зборів їм можна дати копії Кодексу, або попросити учнів передати копії батькам. Школи можуть також прийняти рішення про включення батьків у дебати.

Наскільки це можливо, активну участь у шкільних дебатах повинна брати вся школа. Якщо місця недостатньо, чи виникли інших логістичні чи організаційні труднощі, варто делегувати принаймні по кілька представників від кожного класу, які й представлятимуть свій клас. Форма шкільних дебатів залежить від віку учнів, розміру школи та інших факторів — однак, слід простежити за тим, щоб учні були активними учасниками, а не просто спостерігали за розмовою вчителів.

5. Завдання на вибір

Після затвердження Кодексу школа вибирає завдання, які допоможуть реалізувати і перевірити розроблені принципи на практиці. Кожен учитель може вибрати один або декілька принципів з Кодексу, які захоче перевірити зі своїми учнями. Завдання може бути втілене учителем та описано на блозі наприкінці пілотного проекту.

6. Шкільний ярмарок ІКТ (для бажаних)

Координатор школи із допомогою команди організує і готує шкільний ярмарок, під час якого учні вивчають, а також навчають одне одного умінням, пов'язаним із розробленим у школі Кодексом, які учні отримали в процесі виконання завдання у сфері ІКТ.

Це можуть бути питання, пов'язані з авторським правом, інтернет-безпекою, навички критичного ставлення до інформації в мережі, конкретні програми освітнього характеру. Учні можуть показати один одному, як працювати разом онлайн, або навчити новому вчителів.

7. Усі дії школи у програмі повинні бути описані координатором програми у шкільному блозі. На підставі цього школи, що беруть участь у пілотному проекті, після виконання завдання отримують звання «Класна школа», натомість вчителі отримують індивідуальні грамоти.

ДОПОМІЖНІ ЗАПИТАННЯ ДЛЯ РОБОТИ НАД ШКІЛЬНИМ КОДЕКСОМ 2.0

Завдання Кодексу — **відповісти** на питання про те, як нові технології можуть допомогти у викладанні та навчанні, комунікації та повсякденному житті школи, та забезпечити всім учасникам упевненість, що в школі усе краще реалізується принцип доброякісної освіти.

Нижче ми наводимо список **орієнтовних питань і проблем**, які можна розглянути відповідно до шести принципів Класної школи. Кодекс не мусить відповідати на всі ці питання, учні та вчителі повинні вибрати ті, які вони вважають найбільш важливими, найцікавішими, найбільш актуальними, пильними тощо

1. Питання до принципу і — добре вчимо кожного учня

Вчимося з ІКТ! Як вести уроки в інтернеті - онлайн та офлайн? Як користуватися Інтернетом, коли заняття проводяться не в класах і не всі учні мають доступ до комп'ютера (тут відбувається обмін ідеями, наприклад: вибрати двоє учнів, які шукатимуть і перевірятимуть інформацію в Інтернеті — на ноутбучі)? Які комп'ютерні та інтернет-засоби можуть бути корисними під час вивчення різних предметів та виконання різних завдань — які програми, які сайти? Як виконати домашнє завдання в епоху ІКТ? Коли і як використовувати мережу для перевірки знань? Якою мірою можна дозволити користуватися інтернетом, комп'ютером та мобільними під час занять, контрольних робіт та іспитів?

Проект "Класна школа" реалізується польською неурядовою організацією "Центр Громадянської Освіти" у партнерстві із Всеукраїнською Асоціацією Викладачів Історії та Суспільних Дисциплін «Нова Доба» та співфінансується Фондом «Освіта для Демократії» в рамках програми РІТА – Зміни в регіоні Польсько-Американського Фонду Свободи.

2. Питання до принципу ii – оцінюємо, щоб допомагати в навчанні

Оцінюємо, щоб підтримати навчання! Як інформувати учнів про прогрес і труднощі, щоб допомогти їм учитися? Як нові технології можуть допомагати в оцінюванні — наприклад, оцінка роботи студентів у режимі правок і коментування документів у хмарі? Яку роль відіграє зворотна інформація у процесі навчання? Наскільки важлива інформація учня для вчителя та як її отримати (наприклад: інтерактивна дошка)? Яку роль в оцінюванні може відігравати комп'ютер та мобільний телефон? Які програми і платформи допомагають у процесі навчання та оцінці власного прогресу? Чи варто запроваджувати електронний класний журнал?

3. Питання до принципу iii — учимось думати та розуміти світ

Інформацією використовуємо самостійно і критично! Яким чином вчителі й учні повинні використовувати ІКТ у навчанні, щоб це не було копіюванням типу „копіювати-вставити“, а творчим використанням інтернет-засобів? Коли завантажувати матеріали з інтернету добре, а коли — погано? Як упізнати довірене джерело і сайт? Як розрізнити інформації, коментарі і точку зору? Як розумно й ефективно шукати необхідну інформацію та матеріали (шкільний посібник користувача google)? Як навчитися вести дискусію і чітко озвучувати свої думки в Інтернеті? Чи потрібно реагувати на порушення, шахрайство, помилки і як це робити? Як реагувати на прояви расизму, антисемітизму, ксенофобії, нетолерантності?

4. Питання до принципу iv — розвиваємось суспільно і вчимо співпраці

Співпрацюємо! Як реалізувати групові учнівські проекти з використанням ІКТ? Спільне створення документів, презентацій, відео. Спільні календарі, графіки, наприклад у хмарі. Як використовувати ІКТ для спілкування між учителями, учнів з учителями, а також між школою і батьками (електронна пошта, соціальні мережі, Twitter)? Яка інформація не повинна поширюватися таким способом?

Чи у контактах вчителів з учнями використовувати SMS-повідомлення? Яким повинен бути шкільний веб-сайт (хороші і погані приклади)? Хто відповідає за веб-сайт, хто його наповнює і яка активність на веб-сторінці доступна для учнів?

Навчіть дорослих! Як учні, фахівці в галузі нових технологій, можуть підтримати вчителів у запровадженні ІКТ в навчання і шкільну комунікацію? Як створити школу, яка вчиться у своїх учнів? Чи можуть учні за допомогою вчителів навчати інших дорослих (наприклад: батьків, дідусів або сусідів) у сфері ІКТ, і якщо так, то яким чином? Як дослідити інформаційно-комунікаційні потреби літніх людей, потенційних учасників навчання, які вміння були би найбільш корисними і як їх навчати? Як зламати бар'єр сорому, що його викликає ситуація, коли молодші вчать старших?

5. Питання до принципу v — допомагаємо повірити у себе і творимо приятну атмосферу

Комп'ютери під рукою! Як забезпечити доступ до комп'ютерів та інтернет-мережі у всій школі, а не лише в комп'ютерному класі? Як справедливо і розумно надати доступ до ІКТ викладачам різних предметів, різними учнями? Чим керуватись, щоб оптимально використовувати комп'ютери та доступ до інтернет-мережі? Ігри на шкільних комп'ютерах — коли і скільки? Використання нових медіа-засобів, зокрема навчального обладнання, для збагачення шкільного життя (вечірки, шкільний театр, кіно — наприклад, шкільна ніч кіно тощо). Шкільна газета в інтернеті — чи вчителі повинні її контролювати і як?

Проект "Класна школа" реалізується польською неурядовою організацією "Центр Громадянської Освіти" у партнерстві із Всеукраїнською Асоціацією Викладачів Історії та Суспільних Дисциплін «Нова Доба» та співфінансується Фондом «Освіта для Демократії» в рамках програми РІТА – Зміни в регіоні Польсько-Американського Фонду Свободи.

6. Питання до принципу ві — готуємо до майбутнього

Ми відкриті для Європи і світу. Співпраця з іншими країнами. Інтернет різними мовами. Інформація про Європу та перспективи вступу України до ЄС. Навчання і робота у Європі. Музика та мистецтво. Пошук партнерських шкіл та обмін реальною інформацією про життя в країнах ЄС (не лише в Польщі). Як використовувати інтернетові ресурси для вивчення іноземних мов? І як опанувати вимову, лексику, граматику за допомогою ІКТ? Які природні зацікавлення молоді використовувати?

Безпека в інтернеті? Що означає безпечне користування інтернетом? Які сліди ми залишаємо в Інтернеті? Як без ризику користуватися соціальними мережами? Шкільні комп'ютери — що учні можуть зробити за їх допомогою, а чого ні? Контакти з незнайомими людьми — чим загрожує такий контакт дітям і за яких обставин? Як школа може навчити правилам безпеки? Що входить до списку загроз (наприклад, Skimming (крадіжки даних кредитної картки та особистих даних через інтернет), fishing (виманювання даних банківського рахунку за допомогою фальшивих формулярів), grooming (схилання з використанням чату і інтернет-форумів до флірту і зустрічі з сексуальною метою)? На які сторінки краще не заходити (порнографія, азартні ігри, підозрілі асоціації та організації)? Як захищатися від онлайн-злочинців?

Не кради і не дозволяй грабувати себе — буквар ХХІ століття! Як законно використовувати доступний в мережі вміст — тексти, фотографії, відео? Де і як знайти легальні матеріали для навчання? Як зазначати авторів і джерело? Як бачити і дотримуватись авторських прав? Як дбати про свої права? Як підписувати власні тексти, фотографії тощо? Коли і як використовувати безкоштовні ліцензії?

ПЕРСПЕКТИВИ ПРОГРАМИ КЛАСНА ШКОЛА

Міністерство освіти України запевнило нас у своїй підтримці, ця програма проходитиме під його патронатом. В інтерв'ю з Лілією Гриневич, головою Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, прозвучала ідея, щоб "Класна Школа" також стала форумом для обговорення реформ, які будуть введені на прикладі польського досвіду освітніх реформ. Ми вважаємо, що це прекрасна ідея, оскільки знаємо наслідки відмови від такої загальносуспільної дискусії у Польщі.

Нас дуже радує реакція ЗМІ, які на зустрічі в Польському інституті в Києві заявили про свою готовність співпрацювати, підкресливши, що вони хочуть таким чином підвищити значимість освітніх тем і змінити стиль мовлення і писання про школу. Такі наміри мають всеукраїнські ЗМІ "Espresso TV", щоденник "День", тижневик "Дзеркало Тижня", "Громадське Радіо" у рамках передачі на громадському радіо, а також два інформаційні агентства, "УНІАН" та "Укрінформ", та освітні медіа-засоби "Освітній Портал" і "Директор Школи". Це все відкриває для програми хороші перспективи.

Тим не менш, слід чітко розуміти, що впровадження та системна реалізація шести принципів "Класної Школи", особливо в поєднанні з дискусією про бажані напрямки освітніх змін, — це завдання на багато років. Ми сподіваємося, що нам вдасться розпочати реалізацію завдань з 2016 року за умови відповідного фінансування.